

Α. Η εικόνα του Τύπου

Η εικόνα των εφημερίδων της Θεσσαλονίκης που εκδίδονταν κατά την έκρηξη του Πολέμου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ότι ανταποκρινόταν στις υποχρεώσεις τους και ότι αδράνησαν μετά από τους Βαλκανικούς Πολέμους και την άρση του στρατιωτικού νόμου, την πολιτική ομαλότητα που διαμορφώθηκε, την προσπάθεια για την επούλωση των οικονομικών πληγών, αλλά και μετά από τις πληγές σε ανθρώπινες ζωές εξαιτίας των πολέμων. Άρχιζε τότε για τον Τύπο περίοδος αναδημιουργίας, με την ανανέωση των εγκαταστάσεών του και τη βελτίωση του προσωπικού του, παρά τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπιζε. Τέλος οι διεθνείς συνθήκες δεν παρουσίαζαν ακόμη κάποιο ιδιαίτερο και ανησυχητικό ενδιαφέρον.

Όταν κηρύχθηκε ο Πόλεμος (αρχικά ευρωπαϊκός, μετά παγκόσμιος) εκδίδονταν στη Θεσσαλονίκη η «Νέα Αλήθεια», η «Μακεδονία» και το νεαρό τότε «Το Φως», καθώς και οι μικρής κυκλοφορίας «Θάρρος», «Ελευθερία» και «Βήμα». Εκδίδονταν επίσης οι γαλλόγλωσσες εφημερίδες «Εντεπαντάν» και «Νουβώ Σιέκλ» και στα εβραϊκά οι εφημερίδες «Αβάντι» και «Αβενίρ», ενώ συνέχισαν να εκδίδονται η τουρκόγλωσσες «Γενή Ασρ» και η «Μπαλκανλάρ».

Τον επόμενο χρόνο εκδόθηκαν η «Άγκυρα», η «Ελλάς» και ο «Τηλέγραφος», οι βραχύβιες «Ελευθέρα Μακεδονία» και η «Ηχώ της Θεσσαλονίκης» και οι ξενόγλωσσες «Εκό ντε Σαλονίκ», «Εσπεράντζα», «Ινφορμασιόν», «Κλερουάρ» και «Κουριέρ ντε Σαλονίκ» (γαλλόγλωσσες), και «Μπεγιάν ελ Χακ», «Τενβίρ εφκιάρ» και «Χιλάλ» (τουρκόγλωσσες).

Ήταν επομένως φυσικό να υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ τους και η δημοσίευση επικριτικών κειμένων και σχολίων.

Οι εφημερίδες επιδίωκαν τον έλεγχο δικαστικής μορφής με την υπόδειξη να διωχθούν κάποιες για δημοσιεύματα «προδοτικά», «αντιστρατιωτικά», εχθρικά κ.ά. Οι έριδες εναντίον ξενόγλωσσων εφημερίδων (τουρκόγλωσσων), εναντίον εφημερίδων άλλων θρησκευτικών δογμάτων (εβραϊκών) ή εφημερίδων που θεωρήθηκε ότι τις χρηματο-

ΕΤΟΣ Α.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΑΡΙΘ. 27

«ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ιδιότητος εις 4, 6 και 8 σελίδας

Γραφεία και Τυπογραφεία
ΕΝ ΤΗΣ ΠΡΟΚΥΜΑΙΑΣ
Τηλεγραφική Διεύθυνσις:
«ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»

Συνδρομικά προληφθέντι
Εν Θεσσαλονίκη
Εν τούτῳ Εξαμήνῳ και τῶντος ἔτιμ. ὀρ. 25
Ἐν ἑξ ἑξαετηρίῳ
Ἀρμενιστικῆ ἀποστολῆς πρὸς τὴν Ἀσπιδόκην

Ἀγγελικὰ και εἰσφορὰς
διὰ κατανομῆς διαφόρων γινόμετι
δωτέων κεραιών.
Καυρὸγραφοὶ δὲν ἐπιτεροφόμενοι

ΤΡΙΤΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ Α. ΒΟΥΤΥΡΑΣ & Π. ΛΟΥΒΑΡΗΣ

26 Ἀπριλοῦ 1914.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΝ

Ἡ Τουρκικὴ πολιτικὴ μὲς ἑορταστικῶν ἀπὸ τῆς εἰς ἡμερῶν παρὰ τῆς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἡμετέρας ἡμετέρας ταχέως. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως.

Ἐρχετὰ δὲ περὶ τὴν ἀνεγερθῆσιν πολιτικῆς προσηλωτικῆς τῆς Τουρκίας, εἰς τὴν ἀνεγερθῆσιν καὶ ἡ ἀνεγερθῆσιν τῆς ἀνεγερθῆσιν. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως.

ἄλλοι, ἐπὶ τῆς ἀνεγερθῆσιν, ὅτι ἀνεγερθῆσιν ἀνεγερθῶν. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως.

ΠΟΛΙΜΙΚΑ ΑΝΑΓΚΑ

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ

Τὸ ἐν Ἡερσίῳ Ἀμερικανικὸν κοινοβούλιον, τὸ ἀνεγερθῆσιν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν τῆς ἀνεγερθῆσιν. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως.

ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΣΥΓΚΟΜΙΣΗ

Ἡ Ἀγγλικὴ κυβερνῶσα ἀνεγερθῶν. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως.

ΟΙΛΕΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΟΣ ΘΑΥΜΑΖΕΙΝ...

Ἐν τῷ Ἡερσίῳ ἀνεγερθῶν ἀνεγερθῶν. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως.

Η ΑΜΥΝΑ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΔΥΝΑΜΙΣ ΚΑΙ ΦΥΡΥΠΙΑ ΔΙΕΣΠΕΡΙΣ Η ΑΛΟΞΙΣ ΤΙΝΩΝ

Ὁ ἴδιος ἀνεγερθῶν ἀνεγερθῶν. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως.

Η ΔΙΑΡΡΗΚΕΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΟΥ

Ἐργασίη δὲ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἀνεγερθῶν. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως. Ἡμερᾶς ἄλλοι ἔμοιρος ἔσονται τῆς πολιτικῆς τῶν κυβερνητικῶν ὁρίων τῆς Τουρκίας ἀνεγερθῶν καὶ ἐπιπολεθῶν περὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεγερθῆσιν ἐπιπολεθῶν μετὰ κεντρικῆς γραμμῆς ταχέως.

Ἡ «Ελευθερία» ἐξέφραξε τὴν ἐπίσημην κυβερνητικὴν θέσιν.

ON ADMINISTRATION et 7 IMMEUBLE DU PORT SALONIQUE

Adresse Télégraphique OPINION - Salonique

Journal Quotidien, Politique, Économique et Littéraire

Directeur - Propriétaire A. RUBEN

Table with 2 columns: Category (Saboteur, Fabricier, etc.) and Price (10, 20, 30)

PUBLICITE: ON TRAITA A FORFAIT

Une guerre entre l'Autriche et la Serbie est-elle possible ?

Il n'y a pas de doute que le double attentat de Sarajevo, qui a conduit à la vie à l'archiduc l'empereur autrichien...

de demander des comptes à un gouvernement étranger pour des actes survenus dans un de ses territoires et qu'il s'élève en conséquence...

« Mais, quoique aucune guerre ne soit déclarée, il est certain qu'il y a une atmosphère de tension...

« En ce qui concerne l'Autriche, elle ne peut pas se permettre de laisser passer sans réagir les attentats commis à Sarajevo...

D'ailleurs, l'Autriche-Hongrie voudrait la guerre contre la Serbie... ce qui ne peut pas se faire sans que l'Autriche ne soit aidée...

« Les hommes de l'archiduc François-Ferdinand et de sa femme par le double attentat de Sarajevo...

France et Allemagne

Paroles d'un habitant de Metz... M. Jacques Houbert a fait une conférence à Metz...

L'entente anglo-américaine et l'opinion allemande

La « Young Plan »... L'opinion allemande se réjouit de la conclusion de l'entente anglo-américaine...

L'Opinion des autres

La Serbie, les catholiques et l'Autriche

« Caractéristique de l'opinion de la Serbie... Les catholiques de Serbie ont une attitude particulière...

Le rôle de la presse

« C'est un rôle digne d'être étudié... La presse joue un rôle crucial dans la formation de l'opinion...

Le rôle de la presse

« Le rôle de la presse est d'être un miroir... Elle reflète les événements et influence l'opinion...

Le rôle de la presse

« Le rôle de la presse est d'être un miroir... Elle reflète les événements et influence l'opinion...

Le rôle de la presse

« Le rôle de la presse est d'être un miroir... Elle reflète les événements et influence l'opinion...

La guerre de demain

« La guerre de demain sera différente... Les progrès de la science militaire vont changer les tactiques...

Le rôle de la presse

« Le rôle de la presse est d'être un miroir... Elle reflète les événements et influence l'opinion...

Le rôle de la presse

« Le rôle de la presse est d'être un miroir... Elle reflète les événements et influence l'opinion...

Le rôle de la presse

« Le rôle de la presse est d'être un miroir... Elle reflète les événements et influence l'opinion...

La révolution en Albanie

« La révolution en Albanie est en cours... Les forces nationalistes luttent pour l'indépendance...

Le rôle de la presse

« Le rôle de la presse est d'être un miroir... Elle reflète les événements et influence l'opinion...

Le rôle de la presse

« Le rôle de la presse est d'être un miroir... Elle reflète les événements et influence l'opinion...

Le rôle de la presse

« Le rôle de la presse est d'être un miroir... Elle reflète les événements et influence l'opinion...

δοτούσαν ξένες δυνάμεις, όπως στην Αθήνα (ο αργυρώνητος τύπος), ενίσχυσαν βέβαια τον σκληρό ανταγωνισμό μεταξύ τους και επιδίωκαν, με τη δικαστική διαδικασία μέσα από το ρεπορτάζ για τη δίκη, να έρθουν στη δημοσιότητα φήμες ή ειδήσεις για την αφορμή της δίκης, και κυρίως να ερεθίζουν το κοινό και να καλλιεργούν κάποιον υπό ανάπτυξη φανατισμό. Το θέμα μάλιστα του Τύπου της Θεσσαλονίκης και των θρησκευτικών αντιπαραθέσεων του συζητήθηκε και στη Βουλή (χωρίς ακόμη Βορειοελλαδίτες βουλευτές), και ο πρωθυπουργός (ο Βενιζέλος) είπε πως στη Θεσσαλονίκη δύο χρόνια μετά την απελευθέρωση ο Τύπος δεν δείχνει να έχουν συμφιλιωθεί οι δύο πλευρές⁶.

Όλες οι εφημερίδες, όταν άρχισε ο Εθνικός Διχασμός το 1915, υποστήριζαν τη φιλοπολεμική πολιτική του πρωθυπουργού Ελ. Βενιζέλου και εκτός από τη «Νέα Αλήθεια» (που τάχθηκε με μια [μικρή] ομάδα τοπικής - μακεδονικής πολιτικής) έκαναν αγώνα για το Κόμμα των Φιλελευθέρων. Ακόμη και 2-3 εφημερίδες που εκδόθηκαν λίγο αργότερα και άφησαν εποχή, η «Αγκυρα», ο «Ριζοσπάστης» και η «Ελλάς», τάχθηκαν αμέσως με την πολεμική προσπάθεια του Βενιζέλου, είτε στην αρχή του Διχασμού με τις δύο εκλογικές αναμετρήσεις του 1915, είτε με το Κίνημα της Εθνικής Αμύνης, είτε με την πολεμική περίοδο που ακολούθησε. Αυτή η σύσσωμη συμπαράσταση του Τύπου δεν υποστήριζε τόσο τη γενική πολιτική του Βενιζέλου, εξέφραζε όμως την εθνική ανησυχία για την κατάσταση και για το μέλλον στα Βαλκάνια.

Ανάλογη εικόνα παρουσίαζαν και οι ξενόγλωσσες εφημερίδες της Θεσσαλονίκης, που εξυπηρετούσαν ένα ιδιόρρυθμο κοινό: θρησκευτικό, οικονομικό, κοσμοπολίτικο. Η απολιτική αυτή και η περιορισμένη σε έκταση ειδησεογραφία και αρθρογραφία τους δεν τις εμπόδισε να πάρουν ουσιαστικές θέσεις στις πολιτικές αντιπαραθέσεις που δημιούργησε ο Εθνικός Διχασμός και απαιτούσαν οι πολεμικές συνθήκες, παρά τη μη προσαρμογή ορισμένων (των εβραϊόγλωσσων στο πρώτο διάστημα) και την εμφανή προπαγανδιστική κειμενογραφία άλλων (γαλλόγλωσσων και εβραϊόγλωσσων). Παρά τη Βαβυλωνιακή γλωσσική εικόνα του Τύπου και τη δυσκολία ελέγχου του από την πολυκέφαλη λογοκρισία (ελληνική και συμμαχική) και παρά τα ενοχλητικά ρεπορτάζ τους οι εφημερίδες δεν παρουσίασαν έντονα και σοβαρά διχαστικά ζητήματα. Η γλωσσική τους εικόνα, το εμπορικό συχνά ενδιαφέρον και

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ
 ΚΥΡΙΑΚΗ 11
 ΕΚΔΟΣΗ 1918
 ΕΠΙΣΤΗΜΗ 1918
 ΕΠΙΣΤΗΜΗ 1918
 ΕΠΙΣΤΗΜΗ 1918

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΕΝ ΕΞΑΛΛΟ ΣΤΝΑΙΕΡΜΟ
ΑΠΟΦΕΥΟΝΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΗΓΩΝ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ ΚΑΤΕΥΘΕΡΙΩΝ ΒΡΥ
ΚΑΛΕΣΤΑ, ΓΕΛΟΙΑ, ΔΟΞΑΖΟΝΤΑ, ΔΑΦΝΕΣ ΜΟ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
 ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΠΡΩΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
 ΙΑΤΡΙΚΗ Κ. ΒΕΛΑΛΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
 ΕΠΙΣΤΗΜΗ 1918

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
 ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΠΡΩΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
 ΙΑΤΡΙΚΗ Κ. ΒΕΛΑΛΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΚΗΡΥΞΙΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣ
 ΕΠΙΣΤΗΜΗ 1918

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
 ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΠΡΩΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
 ΙΑΤΡΙΚΗ Κ. ΒΕΛΑΛΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ-ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩ
 ΕΠΙΣΤΗΜΗ 1918

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
 ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΠΡΩΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
 ΙΑΤΡΙΚΗ Κ. ΒΕΛΑΛΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΝΕΟΛΟΓΟΚ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩ
 ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ
 Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ

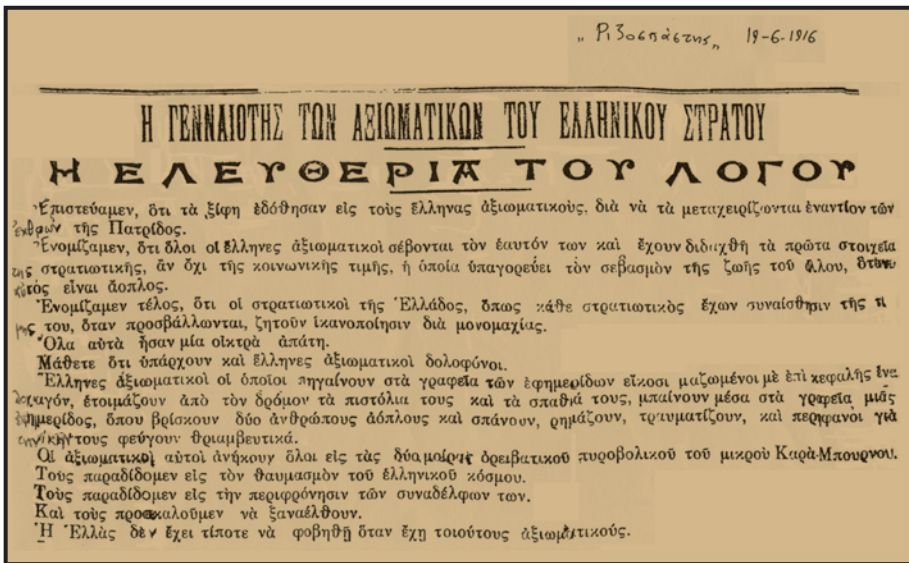
ΤΟ ΘΡΕΞΕ
 Η ΔΟΞΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
 Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΕΜΟΦΥΣΙΩΔΗΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΧΗ
 ΑΙ ΕΚΔΑΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

ΕΛΛΑΣ
 ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
 ΙΑΤΡΙΚΗ Κ. ΒΕΛΑΛΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Κ. Ε. ΑΥΓΕΡΙΝΩ

ΕΛΛΑΣ
 ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΠΡΩΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΑΡΧΩΝ
 Κ. Ε. ΑΥΓΕΡΙΝΩ

Η υποδοχή του Κινήματος της Εθνικής Αμύνης από τον τοπικό Τύπο και η εγκατάσταση στη Θεσσαλονίκη της Προσωρινής Κυβερνήσεως, κομβικής σημασίας εξελίξεις για την είσοδο της Ελλάδος στον Παγκόσμιο Πόλεμο.

Κύριο άρθρο του (αστικού τότε) «Ριζοσπάστη», ειρωνικό και σκληρό για την επίθεση αξιωματικών στα γραφεία του.

οι καταγγελίες ὑποπτῶν κορηγιῶν απεικονίζονταν συνηθέστερα στις ξενόγλωσσες εφημερίδες. Σημαντικές εφημερίδες της κατηγορίας αὐτῆς ἦταν το σοσιαλιστικὸ «Αβάντι», ἡ θρησκευομένη «Αβενίρ», ἡ ἐγκυρη καὶ αξιόλογη «Λ' Εντεπαντάν», οἱ ἰσπανοεβραϊκὲς «Ελ Τιέμπο» καὶ «Αξιόν», οἱ γαλλόγλωσσες «Λ' Οπινιόν», «Λα Λιμπερτέ», «Λα Τριμπιούν», «Λ' Εκό ντε Σαλονίκ», ἡ «Παρί Μπάλκαν», ἡ «Εκό ντε Φρανς», οἱ σερβόγλωσσες «Σρίπσκι Γκλάσνικ» καὶ «Βέλικα Σέρμπια», ἡ «Πράβντα», ἡ ἀγγλόγλωσση «Μπάλκαν Νιους», ἡ ρωσόγλωσση «Ρούσκι Βέστνικ» καὶ ἡ ἰταλόγλωσση «Βότσε ντ' Ἰτάλια».

Ορισμένες ἀπὸ τις εφημερίδες αὐτὲς ἐκδόθησαν με ἐπιδίωξη τὴν οικονομική, κρατική ἢ ἰδιωτική στήριξη, ἢ με σκοπὸ νὰ ενημερώνουν τὰ συμμαχικά στρατεύματα, που ἡ μακρὰ ἀδράνεια στο Μακεδονικὸ Μέτωπο, τὸ ξενικὸ γλωσσικὸ καὶ πολιτιστικὸ περιβάλλον καὶ τὰ ἑλληνικά πολιτικά γεγονότα τὰ παρακολουθοῦσαν με μειωμένο ενδιαφέρον.

Πίσω ἀπὸ τις εφημερίδες καὶ ψυχὴ τοὺς ἦταν πάντοτε οἱ δημοσιογράφοι, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀναδείχθηκαν ἀργότερα σημαντικοὶ εκπρόσωποι τῆς Θεσσαλονίκης (βουλευτὲς, ὑπουργοί, δήμαρχοι) καὶ αξιόλογοι κοινωνικοὶ παράγοντες με πανελλήνια ἀκτινοβολία γιὰ

τους δημοσιογραφικούς αγώνες τους, όπως ο Βασ. Μεσολογγίτης, ο Ιωάννης Κούσκουρας, ο Πέτρος Λεβαντής, ο Δημοσθένης Ρίζος, ο Νίκος Δαρβέρης, ο Μεντές Μπεςανσί, ο Ι. Κούμενος, ο Πέτρος Ωρολογάς και άλλοι.

Στο πλαίσιο αυτής της συμμετοχής ιδρύθηκαν από το 1914 δυο συνδικαλιστικά όργανα, ο Σύνδεσμος Ελλήνων Συντακτών και ο Σύνδεσμος Συντακτών Θεσσαλονίκης, αλλά διαλύθηκαν σύντομα εξαιτίας της υποστηρίξεως διαφορετικών πολιτικών παρατάξεων για τις πολεμικές κινητοποιήσεις⁷.

Για τη δημοσιογραφική ενημερότητά τους ορισμένες εφημερίδες δημοσίευαν αυτοεγκωμιαστικά σχόλια των επιτυχιών τους, ενώ άλλες είτε δεν ανέφεραν κάτι για τη σιωπή τους, είτε τη δικαιολογούσαν ότι δεν είχαν επιβεβαιώσει την πληροφορία. Επίσης επικαλέστηκαν την αδυναμία να διατηρούν ανταποκριτές στα μέτωπα του πολέμου (από τη Βόρεια Θάλασσα μέχρι την Τουρκία...) και στις πρωτεύουσες των εμπόλεμων χωρών.

Παραθέτουμε χαρακτηριστικό απόσπασμα κύριου άρθρου της εφημερίδας «Το Φως» που⁸ λίγες μέρες μετά την κήρυξη του πολέμου και πριν ακόμη αυτός γενικευθεί διερμίνευε τις σχετικές αδυναμίες των εφημερίδων και τις προσπάθειές τους για να αποφύγουν τις τερατολογίες:

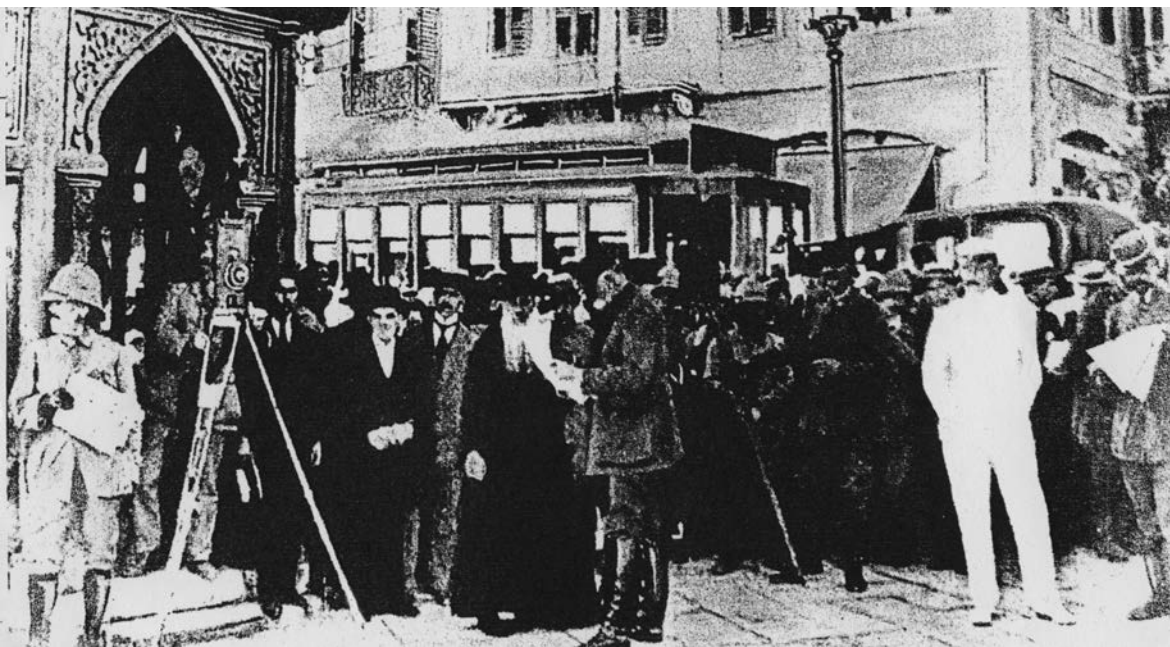
«(...) Οι πολεμικοί ανταποκριταί είνε αποκεκλεισμένοι από όλους τους στρατούς. Οι ανταποκριταί οι ευρισκόμενοι εις τας πρωτεύουσας ή άλλας πόλεις δεν έχουν καμμίαν ελευθερίαν αληθείας, διότι αι πηγαί των, τα επίσημα δηλαδή ανακοινωθέντα, είνε ύποπτα και διότι εν πάση περιπτώσει η λογοκρισία στραγγαλίζει ανηλεώς παν ίχνος ακριβείας το οποίον δεν είνε γνήσιον τέκνον της επισήμου εμπνεύσεως. Έπειτα ενώ είνε τόσον τεραστία η έκτασις των διεξαγομένων αγώνων, δεν υπάρχει πλέον ελευθέρα δημοσιογραφική πηγή παρά μόνον μία, η Ρώμη. Όλαι αι άλλαι πρωτεύουσαι είνε ενδιαφερόμεναι, άρα ύποπτοι. Και η ατυχής Ρώμη, εις της οποίας την φυσικόν ψευδολογίαν προσετέθη η επίσημος ψευδολογία εξ άλλων πρωτευουσών, του Λονδίνου, των Παρισίων, του Βερολίνου, της Πετρούπολεως, της Βιέννης, των Βρυξελλών, παρουσιάζεται σήμερον ως η πόλις της Χαλιμάς.

»Ίσως κάποιος μεμφίμοιρος θα εΐπη: «Οι δημοσιογράφοι οφείλουν

να γράφουν μόνον την αλήθειαν και όχι τας αδεσπότους φήμας. Αν δεν τας γνωρίζουν είνε προτιμώτερον να σιωπούν”. Τούτο σημαίνει, ότι οι δημοσιογράφοι οφείλουν τώρα να δημοσιεύουν αναγνώσματα ηθικοψυχικά και διατριβάς υπέρ δραστηρίων ενωμοταρχών και να περιμένουν να περιγράψουν τας μάχας, τας νίκας και τας ήττας μόνον μετά την υπογραφήν της ειρήνης. Διότι τότε μόνον υπάρχει πιθανότης να γνωρίσουν την αλήθεια.

»Υποθέτομεν, ότι προ τοιαύτης τακτικής θα επανεστάτου πρώτοι οι αναγνώσται των εφημερίδων τοσούτον μάλλον, όσον το αναγνωστικόν κοινόν παρ’ όλας τας μεψιμοιρίας γνωρίζει σχεδόν εν πληρότητι την αλήθειαν περί των συμβαινόντων. Το ψεύδος δεν αντέχεται επί πολύ εις την ταχύτητα και το πλήθος των σημερινών δημοσιογραφικών μέσων. Εντός δύο-τριών ημερών το πολύ η ψευδής είδησις αποκαλύπτεται. Οι αναγνώσται των εφημερίδων παρά τα επεισόδια ταύτα παρακολουθούν σήμερον άριστα την μεγάλην ευρωπαϊκίν τραγωδιάν

Δημοσιογράφοι, φωτογράφοι, στρατιωτικοί, πολιτικοί, ιερωμένοι περιμένουν κάποιον επίσημο. Καθημερινές κινητοποιήσεις για να καλύπτεται το ενδιαφέρον του κοινού.

και είνε ενήμεροι των κεκριμμένων φάσεων αυτής (...).

Και καταλήγει το άρθρο:

«Εν πάση περιπτώσει αι ελληνικάί εφημερίδες είνε εντελώς ανεύθυνοι διά τας δημοσιευμένας ανακριβείς ειδήσεις. Διότι, ατυχώς, πτωχαί εις πόρους δεν δύνανται να έχωσι τας πληροφορίας των αμέσως εκ του θεάτρου του πολέμου δι' ειδικών απεσταλμένων των. Αι πηγαί των είνε αποκλειστικώς αι ειδήσεις των ξένων εφημερίδων και τα τηλεγραφήματα των ημειποσήμενων τηλεγραφικών πρακτορείων. Μάλιστα, διά το πολυδάπανον των εξωτερικών τηλεγραφημάτων, οι εις τας ευρωπαϊκάς πρωτεύουσας απεσταλμένοι των ελληνικών φύλλων είναι υποχρεωμένοι να εκλέγουν μεταξύ του πλήθους των ειδήσεων τας μάλλον αληθοφανείς (...).

Β. Η λογοκρισία

Τα γεγονότα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όσα έφθαναν στα γραφεία των δημοσιογράφων όταν επέτρεπε η λογοκρισία να δημοσιευθούν (και όσα «χωρούσαν» στην πληθώρα ύλης των ολιγοσέλιδων εφημερίδων...), προβάλλονταν συστηματικά από τις εφημερίδες της Θεσσαλονίκης σε όλες τις περιόδους του Πολέμου. Όταν μάλιστα τα γεγονότα αυτά είχαν τοπικό ενδιαφέρον αντιμετώπιζονταν με ιδιαίτερη προσοχή, ευαισθησία και φροντίδα, αφού εκτός από την πληροφόρηση αναζητούσαν και την αυξημένη κυκλοφορία και φυσικά την εγκυρότητα, που εξασφάλιζαν κέρδη και την επιβίωσή τους.

Την κήρυξη του πολέμου ακολούθησε η ενισχυμένη προσοχή των εφημερίδων για την επιβολή κάποιας μορφής αυτολογοκρισίας, που υπαγόρευε η ευθύνη είτε της προστασίας του εθνικού συμφέροντος, είτε της ορθότερης ενημερώσεως του κοινού. Η αυτολογοκρισία αυτή (ζήτημα πάντοτε εσωτερικό της κάθε εφημερίδας) είναι φυσικό να καθορίζει τους κανόνες της. Όμως εκδηλώθηκε και η μορφή της κρατικής λογοκρισίας, δηλαδή η επιβολή περιορισμών στις δημοσιεύσεις, με ποινές για τις παραβάσεις.

Για μεγάλο διάστημα ίσχυσε η μορφή της κατασταλτικής αυτής λογοκρισίας, αναφέρονται δε περιπτώσεις δικαστικών διώξεων για παραβάσεις των εφημερίδων.